

Rapport 2010:57

Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning

Schaktning för dagvattenservis på Nunnestigen 7 i Skänninge

RAÄ 5
Nunnestigen 7/kv Sankta Ingrid 8
Skänninge stad
Mjölby kommun
Östergötlands län

Mats Magnusson

Schaktning för dagvattenservis på Nunnestigen 7 i Skänninge

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat	8
Referenser	8
Tekniska uppgifter	9
Bilaga 1. Profilritning	10

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

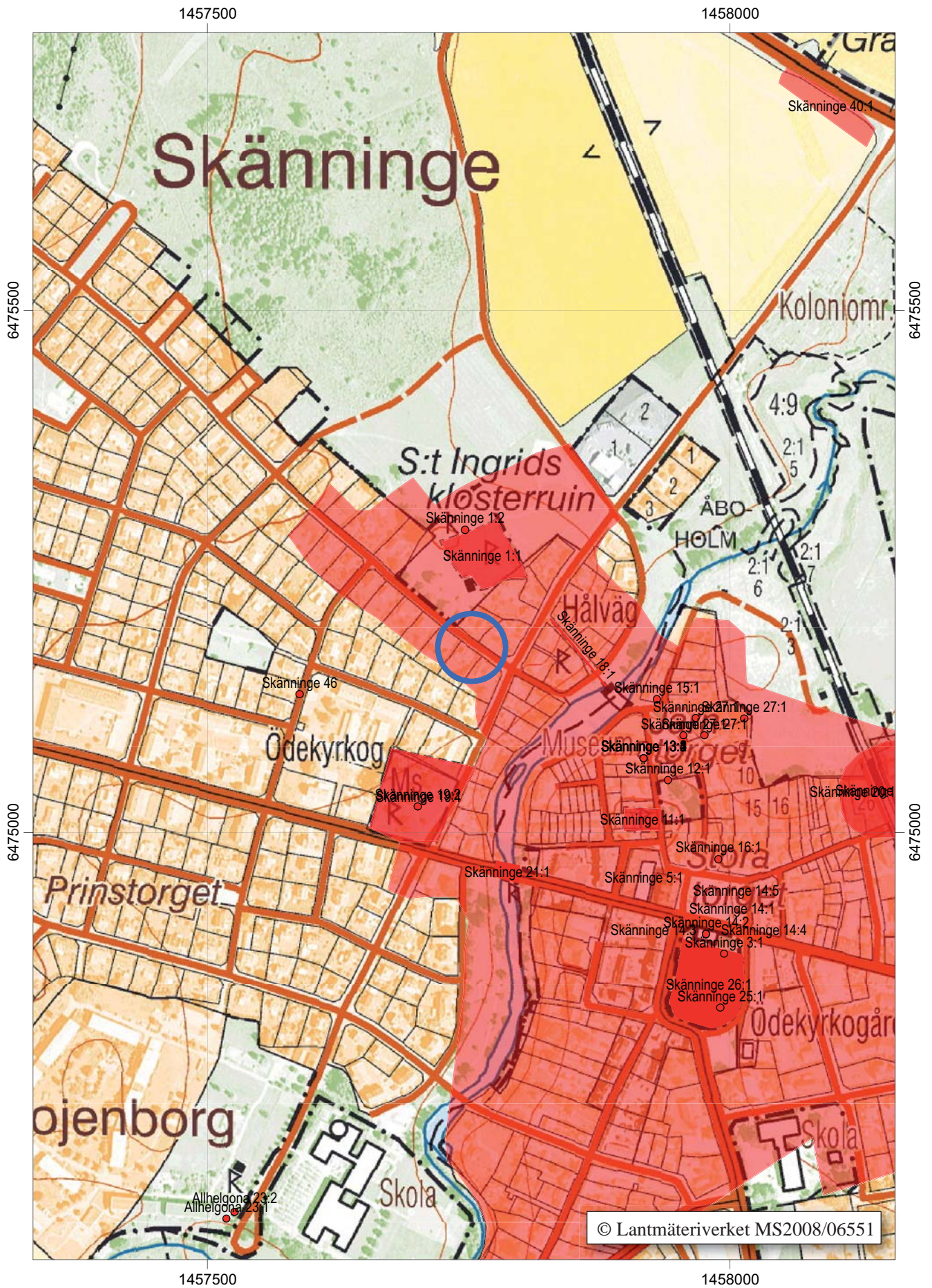
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde den 5 juli 2010 en arkeologisk förundersökning, i form av en schaktningsövervakning, i samband med anslutning av en dagvattenledning vid Nunnestigen 7 i Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötland. Arbetet utfördes på uppdrag av Mjölby kommun. I det ca 5 x 5 m stora och 1,5 m djupa schaktet framkom en kulturlagerrest i det södra hörnet. I övrigt bestod schaktet av diverse ledningar, fyllnadsmassor och omrörda kulturlager.

Mats Magnusson
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan blad 085 51 med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5 000.

Inledning

Den 5 juli 2010 utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning. Schaktningsövervakningen för-
anleddes av att villan på Nunnestigen 7/kv Sankta Ingrid 8 skulle anslutas till den befintliga dagvattenledningen i gatan utanför. Totalt undersöktes ca 37,5 m³ schakt.

Den arkeologiska förundersökningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland. Uppdrags-
givar var Mjölby kommun som också svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för den arkeologiska förundersökningen och utformningen av rapporten var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Skänninge är beläget centralt i ett öppet jordbruks-
landskap. Staden tycks ha vuxit fram successivt under 1000- och 1100-talen och omnämns första gången år 1178. Staden nådde sin höjdpunkt under senare delen av 1200-talet och 1300-talet. 1400-talet innebar en stark tillbakagång och under 1500-talet verkar Skänninge snarast haft karaktären av en förstörad bondby. Generellt är kulturlagren i Skänninge diffusa och svåra att datera. Brandlager från de stora stadsbränderna kan bara spåras fläckvis i staden. Sannolikt har bebyggelsen varit gles i förhållande till många andra medeltida städer. Detta gör att begränsningarna för den medeltida staden är osäkra (RAÄ 5, Skänninge). Vid undersökningar inom och i anslutning till stadsområdet har även förhistoriska lämningar påträffats vid flera tillfällen, vilket antyder en platskontinuitet från järnåldern och fram till dagens stad (Feldt 2004).

Stadens två äldsta stenkyrkor, Allhelgonakyrkan (RAÄ 11, Skänninge) och St Martins kyrka (ingår i RAÄ 1, Skänninge), var belägna på varsin sida om Skenaån. De dateras båda till 1100-talet. S:t Martins kyrka, väster om Skenaån, omnämns första gången i en donationshandling som upprättades senast år 1275 till förmån för ett blivande nunnekloster; S:ta Ingridis kloster. Huruvida kyrkan revs eller om den bara anpassades till en ny funktion som klosterkyrka är oklart. Vid undersökningar, på platsen för klostret, 1939 påträffades tre i stort sett intakta tidigkristna gravmonument (Wallenberg 1984).

Dominikanernas systerkonvent, d v s S:ta Ingridis kloster, etablerades sannolikt på mark hörande till en tidigmedeltida stormans- eller kungsgård. Klostrets verksamhet sträcker sig från 1270-talet fram till reformationen då det stängdes. I donationshandlingen var bröderna Johan och Anders Elovssons krav att systemen Ingrid under sin livstid upprättade ett kloster på platsen. Donationen skedde i närvaro av kung Valdemar (avsatt 1275). Ingrid Elofsdotter avled 1282

eller 1283. Klostret existerade troligtvis år 1281 och anlades, med bistånd av kung Magnus Ladulås och biskop Henrik, vid S:t Martins kyrka väster om Skenaån (Nilsson 1879, Schück 1963). Hur stort område som nyttjades av den förmodade stormansgården och det senare klostret är oklart.

I samband med schaktning för fjärrvärme till adressen Nunnestigen 11 framkom bebyggelseämningar, i form av syllstenar, direkt på den sterila undergrunden (Magnusson 2008). Vid en annan fjärrvärmeanslutning, till Nunnestigen 21, påträffades översandade, sotiga lager samt en flatbottnad större nedgrävning. Denna nedgrävning kan eventuellt vara spår efter en trädgårdsodling (Feldt 2008).

Vid undersökningar i kv Nunnan har kulturlager och olika anläggningar, såsom en trolig källare, dokumenterats (Feldt 1990 och 2006). Vid en arkeologisk undersökning i Motalagatan har även rikligt med östersjökeramik påträffats (Björkhager i manus). Enligt kartan över Skänninge stadsjordar från år 1638 låg ett antal gårdar utmed Nunnestigen och området runt S:ta Ingridis kloster får antas ha varit bebyggt sedan medeltiden (LMS, akt D98-1:D7:1-3 10).

Syfte

Syftet med förundersökningen, som genomfördes i form av en schaktningsövervakning, var att tillse att fast fornlämning berördes i så liten omfattning som möjligt. Fornlämningar som framkom skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras. Målet var att resultatet skulle kunna kopplas till tidigare undersökningar och därigenom ge en utökad och fördjupad kunskap om det aktuella området.

Till undersökningen knöts följande frågeställningar:

- Kan man på platsen finna lämningar som går att datera till medeltiden?

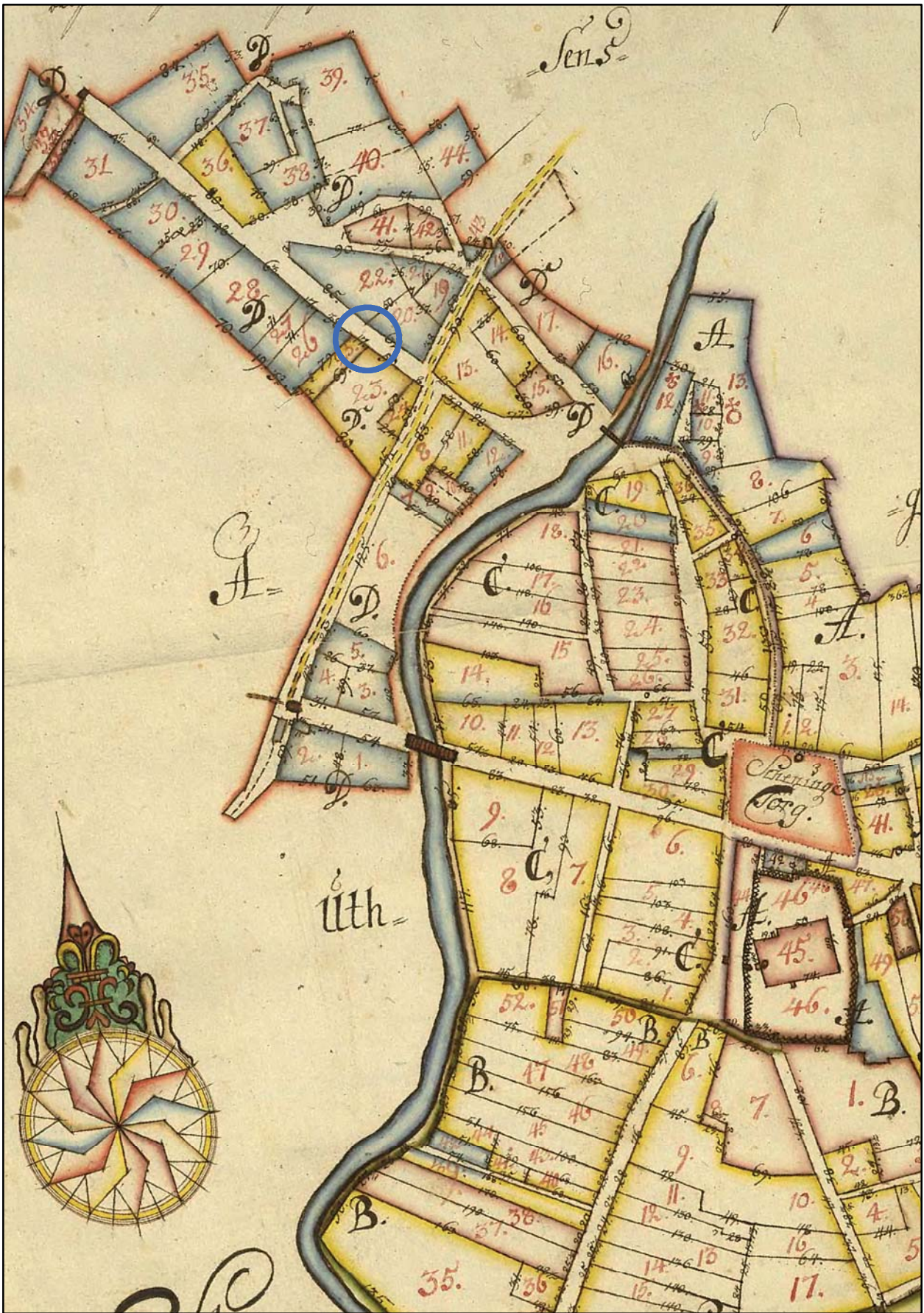
Resultatet från förundersökningen skulle även kunna ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendena samt utgöra ett underlag för uppdragsgivarens planeringsarbete.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes som en schaktningsövervakning i samband med grävandet för anslutningen av dagvattnet. Schaktet, som grävdes med maskin, var ca 5 x 5 m stort och 1,5 m djupt. Den kulturlagerrest som framkom dokumenterades med digitalfotografering och beskrivning. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Figur 3. Utdrag ur Adresskartan över Skänninge med schaktet markerat i rött. Skala 1:500.

Figur 4. Rektifierad karta över Skänninge år 1713 med undersökningsområdet markerat. LMS, akt D98-1:5.

Figur 5. Nunnestigen 7 med schaktet. Mot sydväst. Foto Mats Magnusson, ÖLM.

Figur 6. Kulturlagerrest i schaktets södra hörn. Foto Mats Magnusson, ÖLM.

Resultat

Schaktet innehöll flera tydliga nedgrävningar för dagvatten-, spillvatten-, vatten- och elledningar samt en vattenservis. I schaktets södra hörn fanns en ca 0,5 m bred kulturlagerrest bevarad under den mur som löper utmed tomtgränsen till Nunnestigen 7. Kulturlagerresten bestod av ett sotigt sandlager som delvis infiltrerat den underliggande gula sanden som i sin tur överlagrade undergrunden som bestod av beigegul lera. Inga fynd påträffades.

Referenser

Björkhager, V. I manus. Motalagatan- Nordanågatan m fl, Skänninge, Mjölby kommun. Arkeologisk förundersökning. Östergötlands länsmuseum, rapport. Linköping.

Feldt, A-C. 1990. *Kv Nunnan 5, Skänninge, Mjölby kommun*. Östergötlands länsmuseum, rapport. Linköping.

Feldt, A-C. 2004. *Före staden. Preurbana lämningar i Skänninge*. C-uppsats. Institutionen för Arkeologi och Antik historia. Uppsala universitet.

Feldt, A-C. 2006. *Mellan S:ta Ingridis kloster och Motalagatan*. Kv Nunnan 4, Skänninge stad, Mjölby kommun. Östergötlands länsmuseum, rapport 2006:2. Linköping.

Feldt, A-C. 2008. *Översandade kulturlager i norra Skänninge*. Nunnestigen 21/kv Vallmon 4, Skänninge stad, Mjölby kommun. Östergötlands länsmuseum, rapport 2008:120. Linköping.

Hasselmo, M. 1984. *Skänninge. Medeltidsstaden 40*. Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museer, rapport. Göteborg.

Magnusson, M. 2008. *Fjärrvärmeanslutning till Nunnestigen 11 i Skänninge*. Skänninge stad, Mjölby kommun. Östergötlands länsmuseum, rapport 2008:66. Linköping.

Nilsson, L. 1879. *Klosterväsendet inom Linköpings stift*. Linköping.

Schück, H. 1963. Biskop Henrik i Linköping och S:t Victor i Paris. *Historiska studier tillägnade Folke Lindberg 27 augusti 1963*. Stockholm.

Wallenberg, B. 1984. *Grav under runhällar i Skänninge*. Stockholm.

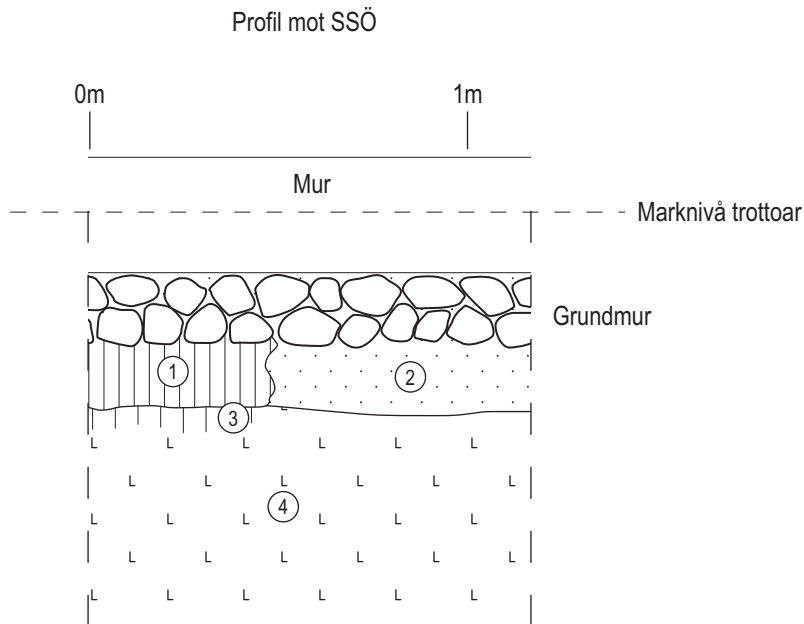
Fornminnesregistret för Skänninge stad.

Lantmäteristyrelsens kartarkiv, LMS, akt D98-1:5, Ägomätning över Skänninge stad 1713.

Lantmäteristyrelsens kartarkiv, LMS, akt D98-1: D7:1-3 10. Ägomätning Skänninge stad 1638.

Tekniska uppgifter

Gata/kvarter	Nunnestigen 7/Sankta Ingrid 8
Stad	Skänninge
Kommun	Mjölby
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 5
Ekonomiska kartans blad	085 51 (8F 5b Biskopsberga)
Koordinater	X 6475178, Y 1457754
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning, schaktnings- övervakning
Länsstyrelsens dnr	431-2937-10
Länsstyrelsens handläggare	Magnus Johansson
Länsstyrelsens beslut	2010-06-18
ÖLM dnr	346/10
ÖLM projektnr	531137
Uppdragsgivare	Mjölby kommun, Tekniska kontoret
Kostnadsansvarig	Mjölby kommun, Tekniska kontoret
Projektledare	Mats Magnusson
Rapportarbete	Mats Magnusson
Fältarbetstid	2009-07-05
Totalt undersöktes	Ca 25 m ² /37,5 m ³
Fynd	-
Foto	Digitala
Analyser	-
Grafik	Mats Magnusson
Renritning	Johan Levin
Grafisk form	Johan Levin
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2010:57 © Östergötlands länsmuseum

1. Sotigt sandlager som delvis infiltrerat leran under.
2. Gul sand.
3. Infiltration.
4. Beige lera (undergrund).

Nunne­stigen 7
Skänninge stad
Mjölby kommun, Ög
RAÄ 5
Profiliritning
Skala 1:20
Dnr 346/10
2010- Mats Magnusson
Renritning Johan Levin

Östergötlands länsmuseum utförde den 5 juli 2010 en arkeologisk förundersökning, i form av en schaktningsövervakning, i samband med anslutning av en dagvattenledning vid Nunnestigen 7 i Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötland. I det ca 5 x 5 m stora och 1,5 m djupa schaktet framkom en kulturlagerrest i det södra hörnet. I övrigt bestod schaktet av diverse ledningar, fyllnadsmassor och omrörda kulturlager.